

Terugblik en uitdagingen voor Oikoten

Op het binnenpleintje aan onze boerderij in Tildonk staat een knalrode plastic tuinstoel met 3,5 poten. De vierde poot is tot de helft weggesmolten, stille getuige van ons 25-jarig bestaan in juni 2007. Dit feest werd afgesloten met een grote kring rond een kampvuur. Het gezelschap was bont: ex-stappers, bemiddelaars, collega's uit de sector, personeelsleden, tochtbegeleiders, bestuursleden... Er werden veel verhalen verteld, vooral over vroeger. Naarmate de avond vorderde en de nacht viel, werd deze kring steeds kleiner. De ene zocht zijn bed op, de andere de warmte van het vuur. Toen 's morgens de opruimploeg arriveerde, zaten er nog drie mensen aan de smeulende asse. Eén van hen met één stoelpoot in het vuur: de knalrode plastic tuinstoel.

Herstelbemiddeling minderjarigen

Vroeger heette deze rubriek in het jaarverslag "Oikoten in evolutie". Meer dan ooit is deze titel van toepassing op het voorbije werkjaar. Laten we beginnen met herstelbemiddeling. Tot 1 april 2007 heeft Oikoten 1 vaste bemiddelaar in dienst en 1 tijdelijke medewerker voor het vrijwilligersproject. Samen met 2 bemiddelaars van de stad Leuven vormen ze het team bemiddeling minderjarigen binnen het samenwerkingsverband BAL. Vandaag bestaat dit team uit bemiddelaars Els, Liesbeth, Miriam, Nele, Kris, Bram en Koen en coördinator Natalie, allen onder het werkgeverschap van Oikoten. Dat hebben we allemaal te danken aan de nieuwe Jeugdwet. 20 jaar na de eerste schuchtere pogingen van Oikoten om bemiddeling in Vlaanderen van de grond te krijgen, dwars tegen de gerechtelijke praktijk in, wordt bemiddeling verankerd in een wet. Dat is zeker niet de verdienste van Oikoten alleen, maar enkele belangrijke pioniers - en dan denk ik vooral aan Mia Claes, Mon Vandekeybus en Leo Van Garsse - hebben bemiddeling zeker mee op de kaart gezet.

In 2007 loopt ook ons vrijwilligersproject door. Onder coördinatie van Kris krijgen we vooral de kans om ervaring op te doen in het werken met vrijwilligers binnen bemiddelingen. Stagiaire Katrien bevroegt de betrokken partijen rond hun ervaringen met vrijwillige bemiddelaars. Hiermee willen we een eerste evaluatie maken van dit project en een voorzet geven naar een wetenschappelijk onderzoek door de overheid. Op deze laatste vraag kregen we recent een negatief antwoord. We begrijpen dat de middelen beperkt zijn en dat een overheid dus keuzes moet maken. Maar tegelijk geloven we in de waarde van dit project en geven we alvast de eerste conclusies van ons eigen onderzoek mee.

Misschien kunnen ze de overheid stimuleren om onze vraag toch nog eens te bekijken:

- De vrijwilligers nemen één vijfde van de opgestarte bemiddelingsdossiers op.
- De jonge daders nemen zelf meer engagement op in het financiële herstel (via het provinciale vereffeningsfonds).
- Meer bemiddelingen worden tot een goed einde gebracht.
- Vrijwilligers gaan vaker op bezoek bij de partijen en de bezoeken duren langer.
- Dat de bemiddelaar een "gewone burger" is, die dit vrijwillig doet, zonder vergoeding, schept openheid en bereidheid om mee te werken.

Zou het niet zinvol zijn om deze eerste besluiten verder te onderzoeken? Zouden deze besluiten, indien bevestigd, niet wijzen op een zeer belangrijke maatschappelijke meerwaarde, de moeite om ook in andere regio's en bemiddelingspraktijken uit te proberen?

In 2008 werken we alvast verder met het vrijwilligersproject, dankzij private financiering. We plannen een nieuwe recruiterings- en opleidingsronde en in juni een reflectiemoment met de sector.

Ook het project "Hergo op school" loopt door. Dit aanbod sluit aan bij de schooltime-outs die door Koïnoor-Cidar worden georganiseerd. Door de beperkte middelen is ook het aanbod beperkt. Daartegenover staat een grote belangstelling vanuit de scholen in het Leuvense. Vooralsnog hebben we niet het geld gevonden om dit aanbod te laten beantwoorden aan deze vraag. Maar het is zeker de moeite om ermee door te gaan, ook al omdat dit project ons heel veel leert over de positionering van schoolbemiddeling tegenover justitiële bemiddeling.

De nieuwe Jeugdwet schept ook de mogelijkheid om eindelijk voluit te gaan in het organiseren van het herstelgericht groepsoverleg. Enkele jaren geleden was Oikoten genoodzaakt om dit waardevolle experiment - door gebrek aan middelen - stop te zetten. Nu zetten we er opnieuw onze schouders onder.

Tool

2007 was voor Tool een belangrijk jaar. Op 1 januari wordt het aanbod van de crisisonthemingen samengevoegd met de uitwisselingstime-outs en de werktime-outs van het Vlaams-Brabantse samenwerkingsverband TOOL. Voortaan zitten alle time-outs voor jongeren die in onze provincie begeleid worden door de jeugdhulpverlening (BJB, personen met een handicap en jeugdpsychiatrie) in één dienst, onder het werkgeverschap van Oikoten. Oikoten slaagt er ook in om de provinciale middelen aan te vullen met een éénjarige gift van een bedrijfsfonds. Dat geeft ons de mogelijkheid om Els aan te werven, een extra werkkkracht naast Jo.

In 2007 worden er nieuwe plannen gesmeed. Er wordt heel actief gezocht naar nieuwe time-outplaatsen en er wordt veel tijd geïnvesteerd in een denkdag in november waarop alle voorzieningen uit de regio uitgenodigd worden. Op deze denkdag wisselen we ideeën uit om de antwoorden die we in onze regio formuleren op crisissituaties en begeleidingen te verbeteren en uit te breiden. We krijgen heel wat zinvolle ideeën en staan klaar om deze om te zetten in prioriteiten en om deze stap voor stap uit te voeren. Helaas, het ziet er meer en meer naar uit dat het extra privésteuntje niet zal verder lopen in 2008 en een zoveelste vraag aan de Vlaamse overheid om ook in Vlaams-Brabant een time-outinitiatief te subsidiëren, botst op een zoveelste afwijzing. Gevolg, het contract met één van onze twee medewerkers kan niet verlengd worden, de toekomstplannen worden in de koelkast opgeborgen en we zullen ons in 2008 moeten beperken tot het uitvoeren van zoveel mogelijk time-outs, binnen de beperkte financiële mogelijkheden.

Positief is alvast dat de Vlaamse overheid in 2007 het initiatief heeft genomen om zes time-outinitiatieven, waaronder Tool, te onderzoeken. Dit onderzoek zal ons veel leren over de verschillende werkvormen, de inzet, de effectiviteit en de kostprijs van time-outs. Uiteraard hopen we dat dit onderzoek ook aanleiding geeft tot een financiering van time-outinitiatieven in alle Vlaamse provincies, bv. vanaf 2010.

Ontheming

Het team ontheming kent in 2007 heel wat personeelwissels. Koen, met bijna 20 jaar ervaring als projectverantwoordelijke, maakt de overstap naar de bemiddelingsdienst. Bruno zoekt, na 10 jaar Oikoten, zijn oude liefde - de jeugdpsychiatrie - terug op. En Mieke vervangt Jo als teamcoördinator. Gelukkig kunnen we rekenen op onze "vaste interim" Ingrid om een stukje Oikoten-geschiedenis in het team te houden.

Ondanks deze weinig stabiele teamsituatie slaagt het team er toch in om alle geplande projecten op te starten. Meer zelfs, drie op vier jongeren doen hun project uit (tegenover drie op vijf in 2006). En het aantal begeleidingsdagen stijgt met bijna 20%. Dat is verre van vanzelfsprekend, ook al omdat dit jaar niet alleen de jongeren, maar dit keer ook de begeleiders een vrij onstabiele factor blijken in de planning. Om diverse redenen haken begeleiders op het laatste moment af en moeten we naar alternatieven zoeken. Kunnen omgaan met onzekerheid en flexibiliteit zijn basiscompetenties voor een goede projectverantwoordelijke. Deze worden in het voorbije werkjaar meer dan eens op de proef gesteld. Dat dit gelukt is met een nieuw team is een uitzonderlijke prestatie.

Bovendien wordt, meer dan andere jaren, van over het muurtje meegekeken. In 2007 start namelijk het wetenschappelijk onderzoek rond de onthemende projecten. Het onderzoeksbureau Beke uit Nederland bevroegt jongeren en begeleiders van elke tocht of werkproject in 2007 (en een stuk van 2008), bij de start van het project, halverwege, op het einde en na zes maanden. De eerste tussentijdse conclusies zullen tegen de zomer van 2008 bekend zijn. We kijken er met spanning naar uit.

Het is zeker geen nieuw gegeven dat Oikoten in haar onthemende projecten werkt met jongeren die vaak een zeer moeilijke relatie hebben met hun ouders en waarbij de gezinscontext erg zwak is. Steeds vaker merken we dat de ouders van onze jongeren met hun persoonlijke vragen en problemen nergens terecht kunnen, of dat het vertrouwen in onze projectverantwoordelijken zo groot is dat ze met hun vragen bij ons komen. In 2007 hebben we ons voorgenomen om meer aandacht te besteden aan die ouderlijke context. Daarvoor hebben we twee zaken nodig: een beperkte bijkomende omkadering, zodat er tijd is om deze extra opdracht in te vullen én een visie over hoe we deze ouderbegeleiding gaan aanpakken en hoe ze zich verhoudt tot de tocht of het werkproject van de jongere. Geld voor bijkomende omkadering hebben we ondertussen helaas nog niet gevonden. We zijn wel gestart met het versterken van de knowhow rond ouderbegeleiding, door opleiding en supervisie. We hopen in 2008 een stap verder te staan. We zijn er immers van overtuigd dat we hiermee - om het in overheidstermen uit te drukken - de "effectiviteit van onze projecten" kunnen verhogen. We zijn er vooral van overtuigd dat we hiermee een essentiële bijdrage leveren aan het opnieuw mogelijk maken van de ontmoeting tussen mensen.

Boog

Ook dankzij de nieuwe Jeugdwet krijgt Oikoten de kans om de zogenaamde ouderstages te organiseren. Van meetaf aan maken we de keuze om dit samen met de vzw Bas! te doen. Zo kunnen we een team van drie medewerkers aanwerven voor de gerechtelijke arrondissementen Brussel en Leuven. Luc, Kim en Lief beginnen half 2007 met veel enthousiasme aan hun opdracht. Ze bedenken een naam: Boog (Bas en Oikoten met ouders in gesprek). Er volgen boeiende gesprekken met parketmagistraten, jeugdrechters, deskundigen en medewerkers in andere regio's van Vlaanderen én Wallonië. De visie krijgt vorm en wordt vertaald in een structuur en een werkvorm. In het najaar worden de eerste ouders begeleid.

En dan volgt in december de ontzuuchtering: het gerucht dat het Grondwettelijk Hof de artikels rond ouderstages in de nieuwe Jeugdwet zou schrappen, na een klacht van een mensenrechtenorganisatie. Drie maanden lang zorgt dit bericht voor de grootste onzekerheid: diensten durven geen nieuwe begeleidingen opstarten, weten niet wat ze moeten doen met de lopende begeleidingen, parketmagistraten weigeren nog langer om het aanbod te doen. Boog maakt van die periode gebruik om alvast te zoeken - in overleg met de verwijzers - naar alternatieven. Begin maart volgt dan de verlossende mededeling dat de ouderstages helemaal niet geschrapt zullen worden. Kim heeft ondertussen al andere oorden opgezocht, maar Lief en Luc nemen met volle moed opnieuw de draad op. Chapeau. De onzekerheid blijft echter. Voorlopig hebben we slechts zekerheid tot eind 2008. Wat er in 2009 met de ouderstages zal gebeuren, weet niemand.

Biez-Sart

Biez-Sart blijft ons toevluchtsoord in het vaak drukke Oikoten-leven voor jongeren die op tocht of werkproject vertrekken of die nood hebben aan een timeout. Ook voorzieningen zoeken er vaak een plek om op een andere manier met hun "gasten" bezig te zijn. We blijven zoeken naar manieren om het terrein aantrekkelijker en aangenamer te maken. Vanaf 2007 kunnen groepen ook gebruik maken van kajakken. In 2008 zal de verwarmingsinstallatie volledig vernieuwd worden en uitgebreid naar de zolder. Zo stijgt het comfort van de infrastructuur.

Oikoten startte haar activiteiten in Biez in 1998, tien jaar geleden dus. Op de één of andere manier gaan we dat zeker vieren.

Fusie met Bas!

De belangrijkste beleidsuitdaging voor 2008 worden allicht de fusiegesprekken met Bas! Aanleiding voor deze gesprekken is de vraag van de overheid naar één geïntegreerde dienst voor alle herstelgerichte en constructieve afhandelingen per gerechtelijk arrondissement. Zowel de raad van bestuur van Oikoten als die van Bas! vinden dat dit het best kan gerealiseerd worden door beide organisaties te fusioneren. We zijn er immers van overtuigd dat deze fusie ons sterker maakt als organisatie en dat de wederzijdse inspiratie en ervaringsuitwisseling een verrijking kan zijn voor de werking. We kiezen ervoor om binnen een grotere organisatie veel autonomie te geven aan de deelwerkingen. Uiteraard moet er nog een lange weg afgelegd worden vooraleer we zover zijn. Uiteindelijk moeten de Algemene Vergaderingen zich uitspreken over de fusieplannen. Ook het personeel krijgt een belangrijke stem in de verdere uitwerking van het project.

Slotvragen

Voor de nabije toekomst blijven er nog heel wat vragen: Zal Boog in 2009 kunnen verder werken of niet? Welke omkadering zullen de HCA-diensten krijgen? Is er een erkenning op komst of moeten we nog een jaar extra wachten? Wanneer zullen de resultaten van het onderzoek rond de onthemende projecten bekend zijn, en nog belangrijker, wat zal dit betekenen voor onze werking? Idem voor het onderzoek rond de time-outs? Hoelang moeten we nog overbruggen met de middelen van de provincie en zullen we kunnen rekenen op meer middelen vanaf 2010? Wanneer zullen de overheidssubsidies voor 2008 op onze rekening gestort worden of moeten we opnieuw bij de bank aankloppen voor een overbruggingskrediet van enkele maanden, een - gezien de groeiende personeelsgroep - steeds hoger bedrag? Zal het ons lukken om de fusie met Bas! tegen 1 januari 2009 af te ronden? Hoe run je een organisatie met 6 deelteams en bijna vijftig werknemers als je van de overheid geen overheadmiddelen krijgt, in een sector waar het nauwelijks mogelijk is om eigen inkomsten te verwerven? En hoe zorg je ervoor dat zo'n organisatie fris en dynamisch blijft, goed georganiseerd, dat wel, maar evengoed, kritisch, vernieuwend, uitdagend en - als het moet - averechts?

Jo Jespers